

Varför stöttade silovikerna de ryska konstitutionsändringarna 2020?

Patronalistisk politik i det ryska säkerhetsetablissemang

LUNDS
UNIVERSITET

STVK03
VT22

Lunds universitet
Statsvetenskapliga institutionen

Handledare: Jakob Gustavsson
Författare: Jesper Guldstrand

Abstract

The purpose of this study is to examine why the Russian security forces, or *siloviki*, supported the 2020 amendments to the Russian constitution, using Henry E. Hale's patronal politics as a theoretical framework. Based on this theory, the study proposes a hypothetical motive to explain why the *siloviki* supported the amendments. To strengthen the case for this motive, a number of empirical indicators are identified. The analysis identifies two potential reasons for why the *siloviki* supported the amendments. The first reason is that individuals who do not participate in patronal politics often find themselves in a vulnerable position as they are unable to partake in the rewards that are distributed by the patrons – in order to gain access to these rewards clients must loyally carry out their patron's will, from the lowest levels of the pyramid to Putin at the top. The *siloviki* supporting the amendments is thus a chain of events that ultimately can be explained by self-interest. The second reason is that the *siloviki* wish to avoid a situation where Putin becomes a lame duck, as that could lead to conflict – and the risk of losing such a conflict – within the pyramid, which in turn could mean losing access to the aforementioned rewards as a result.

Key words: Amendments, constitution, patronal politics, Putin, Russia, *siloviki*

(9957 words)

Innehåll

1 Inledning	1
1.1 Bakgrund.....	1
1.2 Syfte och frågeställning	1
2 Teori.....	3
3 Tidigare forskning.....	7
4 Metod	10
4.1 Material och källkritik	10
4.2 Processpåring	12
4.2.1 Att belägga motiv.....	13
5 Resultat och analys	15
5.1 Konstitutionen knyter silovikerna till presidenten.....	15
5.2 Systematiskt förtryck mot demonstrationer	15
5.3 Sergei Furgal – fängslad för brist på valfusk?	18
5.4 Summering och analys.....	19
6 Diskussion.....	21
7 Slutsats	23
Referenser	24

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Den 1 juli 2020 röstade det ryska folket ja till ett stort antal ändringar i den ryska konstitutionen, bland annat gällande frågor som ökad minimilön och pensionsgarantier (Pomeranz 2021, s. 21). Den absolut viktigaste följden av de 206 ändringar som gjordes var dock att president Vladimir Putin skulle kunna behålla makten fram till 2036. Enligt den gamla konstitutionen fick presidenten inte inneha ämbetet i mer än två mandatperioder *i rad*, vilket innebar att Putin inte skulle kunna ställa upp i presidentvalet 2024, och således behövde han hitta ett sätt att behålla makten (Hutcheson & McAllister 2021, s. 356–358).

Konstitutionsändringarna utlystes den 15 januari 2020, under presidentens årliga tal till det ryska parlamentet. Bland de ändringar som gjordes var att presidentämbetet begränsades till *sammanlagt* två mandatperioder i stället för två mandatperioder *i rad*. Särskilt anmärkningsvärt var att man samtidigt nollställde antalet mandatperioder – den nya gränsen på sammanlagt två mandatperioder skulle gälla nuvarande och före detta presidenter utan att tidigare mandatperioder skulle ingå i beräkningen (Hutcheson & McAllister 2021, s. 359–361). I praktiken innebar det alltså att Putin skulle kunna ställa upp i de två nästkommande presidentvalen och därmed behålla makten till 2036.

Av förklarliga skäl var detta inte ett beslut som kunde genomföras på egen hand. Att en beslutsfattare använder sig av statliga organisationer för att verkställa beslut är naturligtvis inte ett unikt fenomen, men när man föreställer sig vilka myndigheter som krävs för att genomföra en konstitutionsändring är det sannolikt inte nationalgardet eller säkerhetstjänsten man har i åtanke. I ett land som Ryssland, där statliga institutioner många gånger är bristfälliga, är dock förmågan att utöva tvång – inte minst genom våld eller hot därom – särskilt effektiv för att verkställa beslut. Därför var det av särskild vikt att Putin hade statens förmåga att utöva tvång på sin sida när han utlyste konstitutionsändringarna som skulle göra det möjligt för honom att behålla makten i ytterligare tolv år. Vad denna uppsats avser att förklara är hur han tillskansade sig detta stöd.

1.2 Syfte och frågeställning

Syftet med denna uppsats är att genom en fallstudie undersöka varför och på vilket sätt de så kallade *silovikerna* stöttade de ryska konstitutionsändringarna 2020. *Siloviki* och *chekisty*¹ är två besläktade begrepp som förekommer i den ryska politiken men som inte tycks ha fått den uppmärksamhet de förtjänar i den bredare diskursen i väst. Mycket av den västerländska diskursen tycks i stället utgå från 1990-talets idé om oligarker som den drivande kraften i den ryska politiken (Lieven 2022). Begreppen kommer att diskuteras mer ingående nedan, men i korta drag handlar det om ryska politiker och tjänstemän i tjänst – eller med bakgrund i – ordningsmakt, underrättelse- eller säkerhetstjänst alternativt det militära (Taylor 2017, s. 53).

---

¹ Båda termerna är i plural. Singularformen är *silovik* respektive *chekist*. Förslagsvis bör den svenska pluralformen av termerna vara *siloviker* respektive *chekister*.

För akademiker är begreppen inte främmande och ämnet har redan undersökts i viss utsträckning, men mycket av det som publicerats tar avstamp i Vladimir Putins första två mandatperioder mellan 2000–2008 och fångar därmed inte upp händelser från det senaste årtiondet då Putin alltmer centraliserat makten kring sin egen person. Krimkrisen 2014, presidentvalet 2018, konstitutionsändringen 2020 samt den i skrivande stund pågående invasionen av Ukraina fångas därmed inte upp av den existerande forskningen om fenomenet *siloviki*.

Att undersöka samspelet mellan fenomenet i sig och någon av dessa händelser skulle i allra högsta grad vara relevant för forskning om rysk inrikespolitik, inte minst genom att visa hur Putin använder sig av silovikernas förmåga att utöva tvång för att genomföra sina politiska beslut. Det är trots allt silovikerna, i egenskap av ordningsmakt och säkerhetstjänstemän, som i praktiken står för statens våldsmonopol, och deras stöd är därmed ett nödvändigt villkor för att Putin ska kunna behålla makten trots ett till synes växande misstykke.

En sådan studie skulle dessutom kunna kopplas till liknande situationer i andra länder då den i grund och botten handlar om byråkratisk politik i en auktoritär stat och hur beslutsfattarna i en sådan stat använder tvång för att regera. Lärdomarna från denna studie skulle således kunna appliceras på andra stater där liknande omständigheter råder. Ryssland är trots allt inte det enda landet i världen där beväpnade män i uniform utövar politisk makt.

Valet att undersöka just konstitutionsändringarna 2020 i stället för någon av de andra fallen som nämndes ovan är naturligtvis i viss mån godtyckligt, inte minst då silovikerna i samtliga fall är bundna till Putin. Således skulle slutsatsen i stora drag bli densamma oavsett vilken situation som valdes. Samtidigt medförde konstitutionsändringarna en rad förändringar som både förstärker och tydliggör kopplingen mellan Putin och silovikerna, och som innebär att det blir ett särskilt tydligt exempel på både hur och varför silovikerna stöttar Putin. Den huvudsakliga frågan som ska besvaras i denna studie är alltså: Varför stöttade silovikerna de ryska konstitutionsändringarna 2020?

I nästa kapitel kommer uppsatsens teoretiska utgångspunkt att diskuteras. Efter det kommer en historisk överblick som redogör för Putins tid som president samt händelseförloppet fram till konstitutionsändringen 2020. I kapitlet som följer presenteras tidigare forskning som gjorts på ämnet, bland annat vem som ska betraktas som silovik och vad som ligger till grund för silovikernas agerande. Kapitlet därpå diskuterar valet av metod, hur insamlingen av data gått till samt de resonemang som ligger till grund för analysen. Metodkapitlet innehåller även en källkritisk granskning av materialet. Därefter övergår texten i ett kapitel om studiens resultat samt analys. I de två sista kapitlen kommer en diskussion om resultaten samt studiens slutsats.

2 Teori

Den teoretiska utgångspunkten för denna studie är Henry E. Hales teorier om patronalism och patronalistisk politik. Hale presenterar dessa i *Patronal Politics: Eurasian Regime Dynamics in Comparative Perspective* (2015). Patronalistisk politik är en teoretisk modell som avser att förklara hur politiken faktiskt ser ut i bland annat Eurasien², i stället för att granska dessa länder baserat på västerländska uppfattningar om hur en ideal demokrati samt dess institutioner bör fungera. Det är således ett sätt att granska och beskriva politik som inte fångas upp av den typiska statsvetenskapliga diskursen (Hale 2015, s. 6).

Patronalism är ett samhällsfenomen där individers politiska och ekonomiska intressen huvudsakligen kretsar kring det personliga utbytet av konkreta belöningar och bestraffningar mellan kontakter, i stället för abstrakta grupper som består av människor som man aldrig träffat och som till exempel grundar sig på etnisk eller ideologisk tillhörighet. Patronalistiska samhällen kännetecknas ofta av en hög grad av korruption samt bristande respekt för lagen. Mutor och svågerpolitik är normen, och de som väljer att inte delta kommer oundvikligen att hamna på efterkälken. De som lever i sådana samhällen befinner sig alltså i en ond cirkel likt fångarnas dilemma eller allmänningens tragedi: Om alla hade följt samhällets regler hade alla gynnats, men då ingen förväntar sig att de andra i samhället ska följa reglerna har de inte heller skäl att göra det – ingen vill följa reglerna samtidigt som alla andra blir rika på ens bekostnad (Hale 2015, s. 19–21).

Den politiska strukturen i patronalistiska samhällen kännetecknas av informella, i grova drag hierarkiska, *nätverk* av individer som sträcker sig bortom de formella institutionernas gränser. Individerna i toppen av dessa nätverk – och som därmed kan utöva makt över nätverkets övriga medlemmar – intar rollen som *patron*³, medan de individer som befinner sig längre ned i hierarkin kallas *klienter*. Dessa klienter kan i sin tur vara patron till sina egna klienter – det patronalistiska samhället kan illustreras som en pyramid med den mäktigaste patronen i toppen, följt av sina klienter, som i sin tur följs av sina egna klienter och så vidare. Politiken i sådana samhällen kretsar kring de personliga kopplingar som binder samman patroner och klienter, och de konflikter som uppstår mellan olika nätverk (Hale 2015, s. 20–21).

Figuren nedan är ett exempel på ett patronalistiskt nätverk. Cirklarna representerar individerna som utgör nätverket och strecken representerar relationerna mellan dem. Höjden på cirklarna visar individernas relativa makt i dessa relationer.

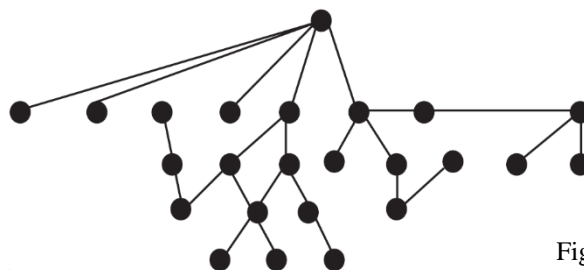

Fig 2.1 (Hale 2015, s. 21)

² Hale använder begreppet för samtliga länder som ingick i Sovjetunionen.

³ Den korrekta översättningen av *patron* vore i denna mening beskyddare. Jämför till exempel med *patron saint*, den engelska termen för skyddshelgon. För att bevara kopplingen till termen patronalism samt kongruensen med ursprungskällan så kommer denna studie att använda begreppet patron.

Även om ”horisontella” relationer således förkommer i patronalistiska samhällen kännetecknas de i första hand av dessa ”vertikala” relationer mellan patron och klient. Sammanhållningen av patronalistiska nätverk beror därmed på patronens förmåga att belöna lojala klienter och bestraffa illojala klienter. Hale hänvisar på denna punkt bland annat till så kallad ”*in-group policing*”, där toppskiktet i en grupp gör det mer kostsamt för individuella medlemmar att agera på ett sätt som strider mot gruppens intressen (Hale 2015, s. 29–32). Det tydligaste sättet att åstadkomma detta är naturligtvis genom att bestraffa icke önskvärt beteende, men det skulle även kunna innebära att man belönar önskvärt beteende och således skapar både en piska och en morot.

Att patronen har tillgång till värdefulla resurser som han kan dela ut – eller som straff inte dela ut – till sina klienter är därmed viktigt. Hale noterar här att det viktiga inte är den absoluta mängden resurser som patronen har till sin förfogan – patronalism förekommer även i extremt fattiga länder – utan den *relativa* mängden. Om en enda patron förfogar över majoriteten av resurserna i samhället har potentiella rivaler begränsade möjligheter att utgöra ett trovärdigt alternativ. Få klienter skulle ansluta sig till en patron som saknar förmågan att belöna dem (Hale 2015, s. 33).

Men vad hindrar ambitiösa klienter från att störta sin patron och själva ta makten? Svaret är att huruvida en sådan situation uppstår eller ej beror på patronens förmåga att förhindra det med hjälp av belöningar och bestraffningar. Märk dock att detta leder till en tautologi enligt följande logik: Nätverk består av klienter. Många gånger är antalet klienter för stort för att patronen ska kunna belöna och bestraffa dem på egen hand. En patrons förmåga att belöna och bestraffa sina klienter är därmed beroende av att klienterna själva genomdriver de belöningar och bestraffningar som patronen utfärdar. Tautologin är således att patronen bara kan säkerställa klienternas lojalitet när klienterna lojalt genomdriver patronens vilja (Hale 2015, s. 33).

Hales lösning är att omformulera tautologin som en självuppfyllande profetia. Klienterna genomdriver patronens vilja när de *förväntar sig* att andra klienter också kommer att göra det. Om klienterna inte förväntar sig att någon i praktiken genomdriver de belöningar och bestraffningar som patronen utfärdar så finns inte heller någon anledning för dem att själva göra det, då de varken kommer att belönas för sin lojalitet eller bestraffas för sin illojalitet. Men om varje klient förväntar sig att de andra klienterna genomdriver patronens vilja har klienterna också skäl att själva göra det, vilket i sin tur innebär att lojalitet belönas och illojalitet bestraffas. Så länge klienterna tror att sammanhållningen i nätverket är stark kommer den således att förbli stark (Hale 2015, s. 35–36). Det innebär också att klienter inte har skäl att försöka störta patronen – en individuell klient kommer inte göra uppror mot sin patron om han förväntar sig att de andra klienterna kommer genomdriva patronens beslut att bestraffa honom för det (Hale 2015, s. 45).

Samma logik förklarar också varför individer väljer att gå med i ett nätverk framför ett annat. Individer väljer det nätverk som de förväntar sig kommer att vara mest lönsamt för dem, givet nätverkets förmåga att belöna och bestraffa. Det mest lönsamma nätverket är sannolikt det med flest medlemmar, då de har den största förmågan att dela ut belöningar och bestraffningar – annars hade de enligt patronalismens självuppfyllande logik inte varit det största nätverket (Hale 2015, s. 36).

Vilket nätverk en individ går med i beror således på vilket nätverk som andra individer går med i, vilket i sin tur beror på hur lönsamt de förväntar sig att medlemskap i nätverket är. Om någon kunde styra individers förväntningar hade de därmed kunnat utöva stor makt i ett patronalistiskt samhälle. Tillgång till resurser och förmågan till in-group policing är en del i detta pussel, men givet patronalismens självuppfyllande profetia kan de omöjliga utgöra grunden till makt (Hale 2015, s. 36–37). De som blir mäktiga är i stället de som *förväntas* bli mäktiga (Hale 2015, s. 61).

Ett sätt att styra individers förväntningar i ett patronalistiskt samhälle är genom att använda sig av landets konstitution. I en västerländsk demokrati utgör konstitutionen ett regelverk för det politiska spelet, men så är knappast fallet i forna Sovjetunionen, där konstitutioner ofta bryts mot eller ignoreras. Trots detta kan konstitutionens utformning avgöra formen på samhället i sig – Hale skiljer här på *single-pyramid systems*, där samhället domineras av ett enda nätverk, och *competing-pyramid systems*, där flera nätverk är i konflikt med varandra (Hale 2015, s. 65–66).

Även om konstitutionen inte följs kan den många gånger fungera som en fokuspunkt för landets patronalistiska politik, inte minst genom att styra förväntningarna kring var den *egentliga* makten ligger. Detta är särskilt tydligt i länder där den högsta verkställande makten vilar hos en folkvald president. Hale presenterar ett exempel där ett land domineras av två exakt lika starka nätverk – det enda som skiljer dessa åt är att patronen för det ena nätverket precis utnämns till landets president. Ämbetet är enbart formellt och medför ingen makt, men Hale förutspår att individer som annars hade varit neutrala kommer att ställa sig bakom presidentens nätverk enbart på grund av att presidenten är president och således utgör en fokuspunkt. Maktbalansen i samhället kommer därmed att skifta till förmån för presidenten och hans nätverk, och vad som var ett system med konkurrerande pyramider övergår således i ett system som domineras av en enda pyramid (Hale 2015, s. 77–79).

Återigen visar sig patronalismens logik – då individer förväntar sig att presidentens nätverk har ett övertag så ansluter de sig till presidenten, varpå nätverket får ett faktiskt övertag gentemot sin rival. Genom att ha formell ”makt” får presidenten och hans nätverk möjligheten att utöka sin informella makt, vilket i sin tur kan användas för att genomdriva den formella makten. Det är alltså inte presidentämbetet i sig som har makten, men det faktum att presidenten är president är startskottet på en kedjereaktion som leder till att hans makt utökas. Den presidentiella patronen och hans nätverk kommer alltså att dominera landet genom både formell och informell makt samtidigt som deras rivaler kommer att marginaliseras. Detta är vad Hale kallar för *patronalistisk presidentialism* (Hale 2015, s. 79).

Ett av de största hoten för en patronalistisk president är att bli en så kallad *lame duck*. När presidentens klienter förväntar sig att presidenten inom kort kommer att lämna ämbetet – exempelvis på grund av fysiska skäl som sjukdom och ålder, eller för att antalet tillåtna mandatperioder är begränsat – kan detta påverka klienternas förväntningar i en bredare bemärkelse. När den sittande presidenten har lämnat ämbetet förlorar han sannolikt en del av sin förmåga att belöna och bestraffa sina klienter. Om klienterna förväntar sig att presidenten inom en snar framtid inte längre kan belöna eller bestraffa dem kommer de enligt patronalismens logik inte heller att genomdriva presidentens vilja. Presidenten kan således förlora makten innan han ens hunnit avgå (Hale 2015, s. 84).

För ambitiösa klienter kan detta vara ett utmärkt tillfälle att utöka sin makt. Samtidigt skapar detta stor osäkerhet i vad som tidigare varit ett stabilt *single-pyramid system*. Bara en av dessa klienter kan ta över presidentämbetet och konflikt mellan dem är därmed många gånger oundvikligt. Detta förstärks ytterligare då presidentens makt är inte bara en fokalpunkt som klienterna kan kretsa kring utan också ett mäktigt vapen som kan användas för att söndra och härska. Det ligger ofta i presidentens intresse att upprätthålla en maktbalans mellan pyramidens olika delar och därmed motarbeta eventuella kupp försök⁴, men detta innebär också att det inte på förhand finns en tydlig vinnare som individer kan ansluta sig till när konflikt om ämbetet uppstår. Någon kommer i slutändan att förlora, och de individer som stöttade förlorarna kan räkna med att bestraffas av vinnarna (Hale 2015, s. 84–85).

---

⁴ Se diskussionen om ambitiösa klienter på sida 4.

3 Tidigare forskning

En mycket bra beskrivning av begreppen *siloviki* och *chekisty* finns i *The Russian Siloviki & Political Change* av Brian Taylor (2017). Båda termerna har sina rötter i Sovjetunionen, men även om de är besläktade vad gäller innebörd är de inte synonymer. Ordet *siloviki* betecknar någon som arbetar vid så kallade *silovye struktury*, en term som ordagrant betyder ”starka strukturer”. En tydligare översättning, och således den som kommer att användas härnäst, är dock ”maktdepartement”. En *silovik* är således någon som arbetar för, eller på grund av sin bakgrund har tydliga kopplingar till, ett maktdepartement.

Maktdepartementen är de organisationer som ansvarar för statens förmåga att utöva tvång både inom och utanför landets gränser. I Sovjetunionen fanns tre sådana organisationer: försvarsdepartementet, säkerhetstjänsten KGB samt inrikesdepartementet⁵. Efter Sovjetunionens fall ökade antalet kraftigt, och de ursprungliga tre maktdepartementens uppgifter spreds mellan dessa – detta var ett medvetet beslut från Yeltsins sida i syfte att begränsa de individuella organisationernas inflytande (Taylor 2017, s. 54).

Chekisty härstammar från *Cheka*, det förkortade namnet på Sovjetunionens allra första säkerhetstjänst, och således KGB:s föregångare. Varken Cheka eller KGB existerar i dag, men ordet *chekist* används än i dag för att specifikt beteckna medlemmar av KGB:s olika efterträdare, exempelvis FSB (Taylor 2017, s. 53–54). Det viktigaste här är att *siloviker* som enbart har en bakgrund i det militära inte är *chekister* (Rivera & Rivera 2019, s. 514). Alla *chekister* är således *siloviker*, men alla *siloviker* är inte *chekister*.

Andra forskare applicerar begreppet *siloviki* enbart på aktiva underrättelse- och säkerhetstjänstemän samt poliser och utesluter således både militär och de *siloviker* som inte längre är i aktiv tjänst vid något av maktdepartementen (Meakins 2018, s. 238). En sådan definition tycks vara onödigt snäv, inte minst då icke-militära *siloviker* redan fångas upp av *chekist*begreppet. Flera *siloviker* som inte längre är i aktiv tjänst har dessutom inflytelserika positioner i presidentadministrationen och det vore konstigt att påstå att dessa inte bör räknas.

Det finns studier från Putins andra mandatperiod som talar för att det åtminstone i vissa fall kan vara relevant att skilja *chekisterna* från militära *siloviker* då de senare varit mer regimkritiska. Samtidigt uppvisade båda grupperna stora likheter – samt en markant skillnad gentemot civilbefolkningen – vad gäller politiska åsikter överlag, så till vida att de förespråkar en stark stat på den nationella och internationella nivån, samt att de är kritiska till västerländsk liberal demokrati (Rivera & Rivera 2018, s. 228). Senare studier talar dessutom för att de militära *silovikerna* närmast sig *chekisterna* (Rivera & Rivera 2019, s. 518–519). Med detta i åtanke finns det inte något syfte med att skilja grupperna åt i denna studie och följaktligen kommer härnäst enbart *siloviki* användas.

Trots likheterna som finns vad gäller åsikter – och som till synes förenar *silovikerna* – måste dock ett varningens finger höjas. Påståenden om att det finns en enad *silovikfraktion* som strävar efter gruppens gemensamma intressen är en vanlig missuppfattning som ofta förekommer i diskursen kring *silovikerna*, inte minst gäll-

---

⁵ I både Sovjetunionen och i dagens Ryssland är polisen en del av inrikesdepartementet.

ande deras roll i den ryska inrikespolitiken. Enligt Brian Taylor består silovikerna i stället av flera ”klaner”⁶ som konkurrerar med varandra om makt, inflytande och i synnerhet pengaflöden. Dessutom sträcker sig dessa klaner bortom formella organisatoriska gränser. Det är i grunden en fråga om ett slags byråkratisk politik där de delaktiga intressenterna många gånger består av informella, gränsöverskridande grupper snarare än statliga organisationer (Taylor 2017, s. 54–56).

Att olika statliga organisationer konkurrerar med varandra är naturligtvis inte enbart ett ryskt fenomen, men i Ryssland finns ytterligare en nivå till dessa konflikter i form av kriminella pengaflöden. Det är ingen hemlighet att silovikerna i många fall är inblandade i olika slags organiserad brottslighet, från beskyddarverksamhet och råvarusmuggling till mer avancerade former av ekonomisk brottslighet. Detta är många gånger roten till omfattande konflikter mellan olika klaner då alla strävar efter att utöka sina egna intäkter på de andra gruppernas bekostnad (Meakins 2018, s. 240–243).

I en intervju beskriver journalisten Olga Romanova det ryska rättsväsendet som en ”*predatory institution that lives off looting private capital*”, men att dessa pengaflöden inte räcker till och att silovikerna därmed måste kannibalisera varandra. Vad som i praktiken uppstår är med andra ord en konkurrens med varandra om kriminella intäkter (Ragozin 2018). Samtidigt innebär det också att långvariga samarbeten mellan grupperna sällan uppstår då de inte vill dela med sig av dessa intäkter – de flesta silovikerna styrs av girighet snarare än ideologi (Meakins 2018, s. 249). Meakins beskriver det som ”*a war of all against all, characterized by temporary alliances and shifting economic interests*” och att den ovan nämnda missuppfattningen om att silovikerna skulle vara en enhetlig grupp strider mot ”*the reality of chaotic profiteering and tribalism*” (Meakins 2018, s. 245).

För Putin fyller detta en viktig funktion – genom att upprätthålla ett system där de olika grupperna tvingas konkurrera med varandra säkerställer han samtidigt att ingen grupp, formell eller informell, kan växa sig tillräckligt stark för att motsätta sig honom (Meakins 2018, s. 238). Ett särskilt tydligt exempel på detta som både Meakins (2018) och Taylor (2017) diskuterar är det ryska nationalgardet, *Rosgvardiya*, som bildades 2016.

Inrikesdepartementet har ansvarat för upprätthållandet av lag och ordning i Ryssland sedan innan Sovjetunionen bildades och således ingår det ryska polisväsendet i deras ansvarsområde. När nationalgardet bildades övertog de mer än 200 000 anställda från inrikesdepartementet. Som chef för nationalgardet tillsattes Putins före detta livvakt. Nationalgardet är med andra ord en helt fristående organisation som svarar direkt till Putin och inte till inrikesdepartementet (Taylor 2017, s. 58–59).

En av anledningarna till att nationalgardet bildades var förstås för att ge Putin ett kraftfullt verktyg för att bekämpa demonstranter och andra interna konflikter, inte minst med tanke på de oroligheter som hans tredje mandatperiod kantades av. Redan under Medvedevs tid som president fanns tydliga brister på denna punkt, inte minst under demonstrationerna på Bolotnayatorget i Moskva 2011, där man tvingades flyga in kravallpolis från andra städer då de som redan var på plats inte räckte till (Meakins 2018, s. 238–239).

---

⁶ Jämför med de nätverk som patronalismen diskuterar.

Minst lika viktigt var dock effekten det hade på den interna maktbalansen. Att man överförde ansvaret för så många anställda till nationalgardet innebar inte enbart att nationalgardet i sig blev en oerhört mäktig organisation på väldigt kort tid utan också att inrikesdepartementet försvagades då de förlorade personal och ansvarsområden. Även FSB påverkades av nationalgardet – bland nationalgardets uppgifter är bekämpning av terrorism och organiserad brottslighet, vilket även faller inom ramen för FSB:s ansvarsområden. Enligt både den tidigare forskningen och den teori som presenterats ovan är det högst sannolikt att konkurrens om makt och inflytande därför kommer att uppstå mellan dessa organisationer (Taylor 2017, s. 59).

Detta bottnar återigen i Putins vilja att upprätthålla ett system där silovikerna är upptagna med att konkurrera sinsemellan och därmed inte kan utmana hans styre (Meakins 2018, s. 238). Samtidigt behöver Putin deras stöd för att behålla makten, inte minst med tanke på det stora antal demonstrationer som hans regim ställts inför sedan början på hans tredje mandatperiod. Silovikernas förmåga att utöva tvång i olika former är med andra ord viktig för att Putin ska kunna styra Ryssland (Meakins 2018, s. 252–253). I gengäld för deras stöd tillåts de att tjäna stora summor pengar på korrupktion och kriminalitet. Detta antagande kommer att ligga till grund för studiens analysdel.

Sammanlagt talar detta för att silovikerna, i den mån man kan prata om dem som en enhetlig grupp, i stor utsträckning har ett intresse att bevara *status quo* så till vida att de vill att Putin ska behålla makten. Som utläggningen ovan redogör för beror detta dock mindre på någon delad ideologisk ståndpunkt och mer på att det ligger i deras egenintressen (Taylor 2017, s. 54).

4 Metod

4.1 Material och källkritik

Syftet med studien är som bekant att undersöka varför silovikerna stöttade de ryska konstitutionsändringarna 2020. Det ideala vore att ha direkt insikt i hur olika individer eller grupper resonerat, men att göra intervjuer med toppfigurer i den ryska politiken eller att ta del av deras kommunikation sinsemellan är av förklarliga skäl svårt och därför måste användandet av primärmaterial uteslutas.

Data måste därmed hämtas från andra källor även om detta också medför en del potentiella problem, dels för att Ryssland är ett väldigt slutet land men också på grund av språkförbistring. Materialet består av både nyhetsartiklar samt empiriskt material från andra studier. Vad gäller nyheter bör man väga mellan engelskspråkiga källor och ryskspråkiga källor. Ryskspråkiga källor måste förvisso översättas men samtidigt innebär de både bredare och djupare tillgång till material. Tillgång till information på området är redan begränsad på grund av ovan nämnda skäl och att exkludera ryskspråkiga källor vore att beröva sig av en stor del av det material som faktiskt finns. Den ryska tidningen *Novaya Gazeta* har därför använts som studiens huvudsakliga källa.

Det empiriska materialet bestod inledningsvis av 72 artiklar publicerade mellan januari och december 2020, som valdes ut på grund av förmodad relevans. Dessa översattes till engelska med hjälp av Google Translate. Translate brottas stundvis med språkliga nyanser, exempelvis pronomen, men resultatet har i samtliga fall blivit en logiskt konsekvent, läsbar text. Av de som inledningsvis valdes ut förekommer 19 nyhetsartiklar och en ledare i studien. Resterande valdes bort då de inte var relevanta för studiens frågeställning eller då de tog upp något som redan nämnts av andra källor.

För att säkerställa källornas trovärdighet använder studien sig av de källkritiska kriterier som presenteras av Teorell och Svensson i boken *Att fråga och att svara*. Kriterierna i fråga är äkthet, samtidighet, centralitet, tendens och beroende (2007, s. 105–106). Vad som följer är en djupare diskussion om dessa samt hur de förhåller sig till *Novaya Gazeta*.

Äkthet syftar till att källan ska vara autentisk. Teorell och Svensson noterar här att ”i slutna och auktoritära system, med liten eller ingen pressfrihet och allmänt begränsad insyn i statliga angelägenheter, ökar risken för att det är falsifikat man får i sin hand” (2007, s. 104). Då Ryssland i allra högsta grad måste betraktas som ett slutet och auktoritärt system finns med andra ord en risk att stora delar av det potentiella materialet är missvisande eller felaktigt och särskild hänsyn måste därmed tas för att undvika detta.

Novaya Gazeta bör trots detta anses vara en mycket trovärdig källa. Tidningen är välkänd för sin grävande och många gånger regimkritiska journalistik trots sin verksamhet i ett land med så pass begränsad pressfrihet som Ryssland. 2016 mottog chefsredaktör Dmitry Muratov *Golden Pen of Freedom* (WAN-IFRA 2016), ett pris som årligen delas ut av *World Association of News Publishers* till individer eller grupper som försvarar pressfrihet. Muratov tog dessutom emot Nobels fredspris 2021, tillsammans med filippinska journalisten Maria Ressa, för ”their efforts

to safeguard freedom of expression, which is a precondition for democracy and lasting peace” (Nobel Prize 2021). Att tidningen och dess medarbetare är prisbelönta är naturligtvis inte en garanti för att materialet som publiceras är autentiskt bortom all tvivel, men samtidigt har Novaya Gazeta under nästan trettio års tid byggt upp ett rykte som tillförlitlig och oberoende.

Samtidighetskriteriet är i första hand relevant för historiska frågor och syftar till hur långt tid som passerat mellan att händelsen ägde rum och att källan skrevs. Då studien behandlar en händelse från 2020 är utrymmet för problem här begränsat. Samtliga av de nyhetsartiklar som används i studien kommer från perioden mellan 15 januari och 29 december 2020, och de flesta behandlar aktuella händelser. Undantaget är de texter som diskuterar tidigare händelser.

Centralitetskriteriet handlar om hur nära källans författare är till händelserna (Teorell & Svensson 2007, s. 104–106). En del av artiklarna som studien baserar sig på hänvisar exempel till gruppchatter i direktmeddelandetjänsten Telegram eller andra sociala medier, och kanske bör man vara särskilt källkritisk när det kommer till sådant material. Det faktum att Novaya Gazeta väljer att publicera materialet talar dock för att man anser att det är trovärdigt och således bör det vara gångbart även i denna studie.

Tendenskriteriet belyser det faktum att källor många gånger inte är objektiva, och det är något som är särskilt viktigt att ha i åtanke när man studerar ett land där en stor del av informationsflödet styrs av staten (Teorell & Svensson 2007, s. 106). Novaya Gazeta är dock, som diskuterats ovan, kända för att vara oberoende, och kanske kan man därmed till stor del kringgå problemet. Det innebär förstås inte att man helt kan friskriva dem från tendens – att de har ett intresse av att framställa Putin i dålig dager är fullt möjligt, men samtidigt förefaller det ytterst osannolikt att de skulle publicera rena lögner givet sitt rykte.

Beroendekriteriet är det sista av de källkritiska kriterierna och innebär att källor inte ska vara ”beroende av utsagor från andra eller kanske samma ursprungskälla” Om två separata källor påstår att någonting har skett, samtidigt som den ena källan hänvisar till den andra kan denna källa inte användas för att stärka påståendet då den är beroende av den andra (Teorell & Svensson 2007, s. 106). Ett antal av de nyhetsartiklar som används i denna studie är förvisso andrahandsmaterial så till vida att Novaya Gazeta, som nämnts ovan, rapporterar vad andra källor redan sagt, men originalkällorna anges i dessa fall klart och tydligt även då de hänvisar till sig själva.

Utöver Novaya Gazeta används ytterligare två källor i analysdelen. Den första av dessa är Fabian Burkhardts *Institutionalizing Personalism* (2021) som behandlar konstitutionsändringarna i relation till Putins centralisering av makten. Att den tas upp i resultat- och analysdelen i stället för som en del av den tidigare forskningen är för att det intressanta i sammanhanget är de ändringar som gjordes, inte Burkhardts bidrag till forskningen på ämnet – denna studie använder således sig av hans empiri snarare än hans slutsatser. Den andra källan är en rapport av International Partnership for Human Rights (2020) som diskuterar hur Rysslands hantering av COVID-19 påverkade mänskliga rättigheter, inte minst demonstrationsfriheten.

4.2 Processpåringning

När materialet har samlats in och genomgått denna källkritiska process kan man gå vidare till att analysera materialet utifrån studiens teoretiska ramverk. Då studien handlar om ett specifikt fall är en förklarande fallstudie det naturliga valet vad gäller forskningsdesign. Studiens frågeställning kommer att besvaras genom en form av processpåringning. Syftet med processpåringning är att identifiera vad det är som gör så att x orsakar y genom att granska själva händelseförloppet. Metoden går ut på att undersöka ett fall ”inifrån” och skiljer sig således från komparativa metoder som bygger på att identifiera relevanta skillnader och likheter mellan olika fall. Enligt Teorell och Svensson är den centrala frågan som följer: ”Om teorin stämmer, vad vore då att förvänta av händelseförloppet?” (Teorell & Svensson 2007, s. 247–249). Processpåringningen utgår från beslutssituationen i vad Teorell och Svensson kallar den ”kollektiva aktören” (Teorell & Svensson 2007, s. 250). De skriver:

Den generella förklaring vi har på makronivå [...] kan ytterst alltid återföras till enskilda individers perceptioner, motiv och handlande. [...] Att motiv bara kan knytas till enskilda individer [...] innebär emellertid att vi i vår analys först måste precisera beslutssituationen ”inom” den kollektiva aktören. Vi måste bestämma vem eller vilka personer som kan sägas representera vår aktör och hur denne eller dessa är begränsade av kollektivets organisation och beslutsstruktur. (Teorell & Svensson 2007, s. 250)

Beläggandet av motiv utgör ofta en central del av processpåringningen. Märk dock här att de säger att ”motiv bara kan knytas till enskilda individer”. Draget till sin spets är detta sant så till vida att en grupp består av flera olika individer som alla har sina egna motiv – gruppen i sig är inte en individ. Patronalismen, studiens teoretiska utgångspunkt, avser dock att förklara ett allmängiltigt samhällsmönster och utgår från att samtliga individer tvingas agera på samma sätt för att inte hamna i en utsatt situation. Huruvida motiv verkligen måste härledas till den enskilda individen är således tveksamt.

Att belägga motiv för silovikerna är dock svårt. Den teoretiska utgångspunkten erbjuder ett hypotetiskt motiv – att de stöttade Putin i utbyte mot belöningar och för att undvika bestraffningar – men att bekräfta det är i princip omöjligt. Som redan nämnts i det föregående avsnittet är det omöjligt att få en faktisk inblick i hur de inblandade parterna resonerade då materialet som skulle krävas är otillgängligt. För att besvara frågeställningen kommer studien därför att behöva använda sig av indicieargument enligt den metod som presenteras av Axel Hadenius i texten *Att belägga motiv* (1984). Den vägledande frågan är här: Vad är rimligt att påstå utifrån den data som faktiskt finns?

4.2.1 Att belägga motiv

Att belägga motiv handlar om att hitta den förklarande faktorn – motivet – bakom varför en viss aktör valde att utföra en specifik handling. Detta görs genom att dra inferenser från empiriska data, eller från vad Hadenius kallar *motivindikatorer* (Hadenius 1984, s. 148). I detta fallet blir aktören en obestämd silovikgrupp och handlingen⁷ är stöttandet av konstitutionsändringarna 2020. Nedan är en modifierad⁸ version av en figur som han använder för att illustrera metoden:

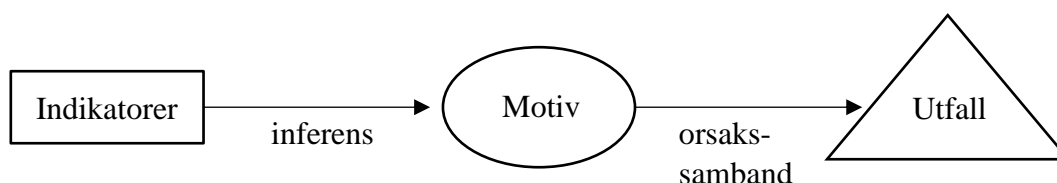

Fig. 4.1 (Hadenius 1984, s. 148)

Hadenius intresserar sig huvudsakligen för hur man ska hantera figurens första del, alltså hur man ska gå till väga för att härleda ett motiv utifrån de indikatorer som finns att tillgå. Det idealiska här är att ha tillgång till vad Hadenius kallar motivut-talanden, alltså utsagor där aktören i fråga direkt eller indirekt uttrycker varför de valde att utföra den specifika handlingen (Hadenius 1984, s. 149). För denna studie är dock sådana utsagor inte tillgängliga, vilket diskuterats ovan.

De enda motivindikatorerna som finns att tillgå är aktörens handlingar i sig, och då det inte finns en explicit koppling mellan motiv och handling måste man här förlita sig på indicieargumentation – man måste helt enkelt argumentera för att indikatorerna som finns att tillgå talar för att ett visst motiv har förelegat (Hadenius 1984, s. 151–152). Det är alltså i första hand frågan om ett rimlighetsargument, inte en jakt på obestridliga bevis – återigen, vad är rimligt att påstå?

Det är här som studiens teoretiska perspektiv kommer in i bilden. Utgångspunkten för den typen av indicieargument som studien kommer att använda sig av är att givet samma förutsättningar så kommer alla aktörer att agera på samma sätt (Hadenius 1984, s. 157). Argumentet vilar på patronalismens piska och morot, och det är ur detta antagande som det hypotetiska motivet för handlingen härleds. Syftet med motivindikatorerna är därmed att stärka argumentet för att motivet föreligger trots att ett samband mellan indikator och motiv inte går att bevisa. Att belägga motiv på detta sätt är naturligtvis svagare än vad man skulle önska, men bristen på åtkomligt material innebär att andra tillvägagångssätt inte är gångbara. Det som ligger för handen är således att argumentera för att de motivindikatorer som presenteras faktiskt talar för att motivet föreligger.

Resonemanget tar följande form: Teorin om patronalistisk politik säger att klienter strävar efter att belönas samt att undvika att bestraffas av sin patron. De utför därför handlingar som syftar till att behaga patronen och undviker handlingar som

⁷ Markerad *Utfall* i figuren.

⁸ Hadenius använder ordet *Handling* i stället för *Utfall*. Ändringen har gjorts för att läsaren inte ska förväxla den slutgiltiga handlingen, det vill säga utfallet, med de handlingar som används som motivindikatorer (se nästa sida).

kan tänkas väcka patronens missnöje. Kapitlet om tidigare forskning diskuterade hur Putin upprätthåller det system som gör det möjligt för silovikerna att tjäna pengar genom korruption och kriminalitet. Att tillåtas delta i detta system vore en belöning i sig då det är en fråga om stora pengaflöden. På samma sätt vore det ett straff att stängas ute. Enligt teorin kommer silovikerna att agera på ett sätt som syftar till att säkerställa deras tillgång till detta system och följaktligen borde de agera på ett sätt som syftar till att behaga Putin. Syftet med studiens empiriska del är därmed att identifiera indikatorer som kan tala för att motivet föreligger.

Resultat- och analysdelens första avsnitt kommer att diskutera konstitutionsändringarna och hur de visar på en tydlig koppling mellan silovikerna och Putin. De nästkommande två avsnitten kommer sedan att presentera empiri samt argumentera för att silovikerna har agerat på ett sätt som bidragit till att Putin ska kunna behålla makten: Avsnitt 6.2 granskar hur regimen systematiskt inskränkte demonstrationsfriheten inför, under, samt efter folkomröstningen om konstitutionsändringarna, och vilken roll silovikerna spelade i detta. Avsnitt 6.3 tittar på fallet med Sergei Furgal, dåvarande guvernör för Khabarovsk Krai⁹, som fängslades på tveksamma grunder veckan efter folkomröstningen. Avsnitt 6.4 återgår till frågeställningen och undersöker hur empirin kan användas för att besvara den.

---

⁹ Khabarovsk Krai är en *krai*, eller region, i östra Ryssland.

5 Resultat och analys

5.1 Konstitutionen knyter silovikerna till presidenten

En effekt av konstitutionsändringarna är att Putin vidare centraliserade makten kring sin egen person. Detta diskuteras av Fabian Burkhardt i *Institutionalizing Personalism* (2021). Mycket hade redan i praktiken införts genom bland annat lagändringar och beslut av konstitutionsdomstolen, men i och med konstitutionsändringarna formaliserades dessa (Burkhardt 2021, s. 52–53). En för studien särskilt intressant del av dessa har att göra med hur regeringen är uppdelad. Precis som tidigare tillsätts premiärministern av presidenten, och det är premiärministerns uppgift att tillsätta sina ministrar, men dessa måste fortfarande godkännas av statsduman. Om statsduman väljer att avvisa mer än en tredjedel av de ministrar som premiärministern föreslår så har nu presidenten – men inte premiärministern – rätten att upplösa statsduman (Burkhardt 2021, s. 61). Premiärministern är därmed beroende av presidentens välvilja vid konflikt med statsduman, vilket ur en patronalistisk synvinkel förstärker presidentens roll som patron.

Konstitutionen säger att premiärministern ansvarar för de federala verkställande organen, förutom de organ som presidenten personligen ansvarar för, det vill säga de som har att göra med försvar, säkerhet, utrikespolitik och krissituationer, vilket alltså inkluderar de som i kapitel 4 benämndes maktdepartementen. Till skillnad från de ministrar som premiärministern tillsätter så behöver presidenten dock inte godkännande från någon annan för att tillsätta silovikerna (Burkhardt 2021, s. 61–62). Med andra ord knyter konstitutionen silovikerna direkt till presidenten utan någon mellanliggande byråkrati och utan att premiärministern eller statsduman kan påverka dem. Det är förstås inte tillräckligt för att besvara studiens frågeställning men det faktum att det finns en synlig direkt koppling mellan Putin och silovikerna är ett steg på vägen.

5.2 Systematiskt förtryck mot demonstrationer

Demonstrationerna mot konstitutionsändringarna började kort efter att Putin utlyste konstitutionsändringarna i januari 2020. Vid en demonstration i Sankt Petersburg den 1 februari omhändertogs flera personer av kravallpolis (Novaya Gazeta 1). Den 15 februari, omhändertogs minst elva personer vid en annan demonstration i Sankt Petersburg (Novaya Gazeta 2). Den 10 mars, samma dag som förslaget om att nollställa mandatperioderna framfördes i statsduman, hölls en demonstration med ett hundratal deltagare i Moskva. Ingen omhändertogs men kravallpolis var på plats (Novaya Gazeta 3).

Den 10 mars infördes också i Moskva de första restriktionerna mot COVID-19, då stadens borgmästare beslutade att förbjuda offentliga tillställningar med fler än 5 000 deltagare (IPHR 2020, s 29). Att detta skulle vara knutet till konstitutionsändringarna är långsökt, men det är samtidigt det första tecknet på en systematisk inskränkning av demonstrationsfriheten. Den 23 mars förbjöds alla offentliga tillställningar oavsett antal deltagare i Moskva, och i slutet av mars hade detta spridit sig till mer än hälften av alla regioner i landet. I praktiken förbjöds även *single-person pickets*, alltså demonstrationer med bara en deltagare. Till skillnad från andra de-

monstrationer så behövs i vanliga fall inget demonstrationstillstånd för dessa, men rysk polis behandlade dessa som offentliga tillställningar och omhändertog därför vid ett flertal tillfällen ensamma demonstranter. En demonstration mot ändringarna som planerades ske i Moskva den 22 mars nekades tillstånd trots att antalet deltagare inte skulle överstiga 5 000 – då förbudet mot offentliga tillställningar inte utlystes förrän den 23 mars innebar att en sådan demonstration inte stred mot lagen (IPHR 2020, s. 29–30).

Att påstå att dessa restriktioner infördes för att hindra demonstrationer mot konstitutionsändringarna är som sagt långsökt, inte minst då många andra länder också valde att begränsa offentliga tillställningar som svar på pandemin. Samtidigt kom dessa restriktioner vid en särskilt lämplig tidpunkt för regimen då det gav dem en orsak till att förbjuda folk från att demonstrera mot konstitutionsändringarna. Detta kan i viss utsträckning förklara varför det offentliga motståndet mot ändringarna var begränsat, vilket påpekats av bland annat Hutcheson och McAllister (2021, s. 363). Notera dock att det inte var silovikerna i sig som ansvarade för införandet av dessa restriktioner. Restriktionerna i sig utgör därmed inte bevis för att silovikerna agerade för att Putin skulle behålla makten. Vad som är intressant här är hur silovikerna gick tillväga för att upprätthålla dessa restriktioner.

Den 12 mars omhändertogs två ensamma demonstranter av polis i Yekaterinburg under förevändningen att detta var en planerad aktion som därmed stred mot kravet på demonstrationstillstånd. Enligt demonstranterna själva var så inte fallet, och de uppges dessutom ha stått 70 meter från varandra. Samma dag omhändertogs ytterligare fyra personer utanför sina bostäder i Sankt Petersburg, då de var på väg till en demonstration mot konstitutionsändringarna. Ytterligare en ensam demonstrant omhändertogs samma dag på Isakstorget (Novaya Gazeta 4). Märk att detta var innan offentliga tillställningar förbjöds helt. Silovikerna visade tydligt att de ville motverka demonstrationer mot konstitutionsändringarna även då de inte bröt mot lagen. Ett flertal demonstranter omhändertogs runt om i landet under de följande veckorna. Mängden artiklar i Novaya Gazeta som diskuterade demonstrationerna tycks ha minskat under april jämfört med hur det såg ut i mars, vilket kan tänkas tyda på att antalet demonstrationer också sjönk. Kanske kan det förklaras av att man i slutet av mars beslutade att flytta datumet för folkomröstningen från den 22 april till den 1 juli.

Den 4 juni anhölls Nikolai Platoshkin, statsvetare och aktivist, då han påstods ha uppmanat till upplöpp samt att ”medvetet ha spridit falsk information om omständigheter som utgör ett hot mot medborgarnas liv och säkerhet”. Platoshkin har en aktiv YouTube-kanal som i juni 2020 hade en halv miljon följare. Han hade tidigare kritiserat konstitutionsändringarna på sin kanal och uppmanat sina tittare att demonstrera mot dem. På morgonen samma dag som han anhölls meddelade Platoshkin att en video där han diskuterade konstitutionsändringarna hade tagits bort från YouTube. Poliserna som anhöll honom konfiskerade även datorer och utrustning som Platoshkin hade använt för att spela in material till sin YouTube-kanal (Novaya Gazeta 5).

Den 7 juni omhändertogs ännu en ensam demonstrant i Moskva då hennes demonstration bröt mot kravet på självisolering i samband med COVID-19 (Novaya Gazeta 6). Den 23 juni häktades en lokalpolitiker i Krasnodar i tio dagar för ”olyd-

nad mot polis”. Han ålades även böter för att ha brutit mot pandemirestriktioner samt för att ha arrangerat en otillåten demonstration mot konstitutionsändringarna. Det sistnämnda ströks dock på grund av bristande bevis. Demonstrationen i fråga hade godkänts två veckor tidigare men tillståndet drogs sedan tillbaka och demonstranterna hade valt att hålla demonstrationen ändå (Novaya Gazeta 7). Den 23 juni omhändertogs också tre aktivister i Sankt Petersburg då de planerade att sprida flygblad om den stundande folkomröstningen om konstitutionsändringarna. Två av aktivisterna greps i samband med att de hämtade flygbladen på tryckeriet medan den tredje senare greps på polisstationen (Novaya Gazeta 8).

Den 30 juni, dagen innan folkomröstningen, misshandlades journalisten David Frenkel av polis vid en vallokal i Sankt Petersburg. Frenkel var på plats för att undersöka påståenden om att valarbetarna misskötte sitt arbete. En inspelning som spridits på sociala medier visar hur polis beordrar Frenkel att lämna lokalen. När Frenkel tar fram sin mobil för att filma polisens namnbricka trycker polisen ned honom på golvet. Frenkel vrålar av smärta och inspelningen visar tydligt att hans arm är bruten. Efter händelserna på videon fördes Frenkel till sjukhus för att opereras. Inrikesdepartementet förnekade inledningsvis att attacken hade skett och meddelade enbart att polis hade avvisat en medborgare från vallokalen. Senare gick man ut med att medborgaren i fråga hade skadat sig i samband med händelsen och att man därför skulle genomföra en inspektion (Novaya Gazeta 9). På polismyndighetens begäran dömdes Frenkel till böter för olydnad mot polis samt störande av valkommissionens arbete. Man försökte även få domstolen att döma honom för att ha brutit mot krav på självisolering, men för detta utfärdades enbart en varning (Novaya Gazeta 10).

Den 15 juli omhändertogs mer än 130 personer av polis i Moskva efter att en namninsamling mot konstitutionsändringarna på Pushkinskayatorget ledde till en otillåten protestmarsch. Både vanlig polis och kravallpolis var där redan från början men ingrep först efter att folkmassan hade börjat röra på sig (Novaya Gazeta 11). Man började då omhänderta demonstranter – inklusive journalister som var på plats – och placera dem i polisbussarna för transport till häkte. Ett antal demonstranters mobiltelefoner konfiskerades av polis. Samtidigt omhändertogs också Yulia Galyamina, lokalpolitiker och politisk aktivist, på misstanke om att hon hade arrangerat protestmarschen. Galyamina hade inte deltagit i själva marschen utan vid tidpunkten för hennes omhändertagande befann hon sig fortfarande på Pushkinskayatorget (Novaya Gazeta 11).

Det var inte första gången som hon konfronterades av polis. Tidigt på morgonen den 9 juli genomsöktes hennes bostad av utredningskommittén, *SKR*, den myndighet som ansvarar för att motverka korruption. Anledningen påstods vara att man letade efter bevis på hennes inblandning i det så kallade *Yukos*-fallet, som handlade om ekonomisk brottslighet och prövades i domstol 2003. Galyamina var inte hemma vid tillslaget (Novaya Gazeta 12).

Samma dag genomfördes även flera andra tillslag riktade mot den regimkritiska organisationen *Open Russia* samt den oberoende nyhetsplattformen *MBK Media*¹⁰. Båda organisationernas kontor och två medarbetares bostäder genomsöktes. Trots

---

¹⁰ Både *Open Russia* och *MBK Media* grundades av Mikhail Khodorkovsky, oligarken som fram till 2003 ägde oljebolaget *Yukos*.

att *Yukos*-fallet angavs som skälet bakom tillslagen meddelade både Galyamina och en talesperson för *Open Russia* att det bara var en ursäkt. Enligt *Open Russia* hade Galyamina inga kopplingar till organisationen. Det enda som aktörerna – Galyamina, *Open Russia* och *MBK Media* – hade gemensamt var deras deltagande i kampanjen mot konstitutionsändringarna (Novaya Gazeta 12).

Samma dag meddelade den regionala säkerhetsmyndigheten i Moskva att man beslutat att inte utfärda demonstrationstillstånd för en planerad demonstration på Pushkinskayatorget den 15 juli (Novaya Gazeta 13). I stället för att hålla en demonstration valde alltså nej-kampanjen att hålla den namninsamling som föranledde den otillåtna protestmarschen den 15 juli. Att Galyamina var bland de som omhändertogs den 15 juli var föga förvånande, men samtidigt är det svårt att påstå att händelserna som utspelade sig den 9 juli hade något annat syfte än att motarbeta individer och organisationer som kritiserade konstitutionsändringarna.

Galyamina släpptes, men på morgonen den 31 juli åtalades hon för att ha arrangerat protestmarschen (Novaya Gazeta 14). Hon dömdes i december till villkorlig dom med två års prøvotid (Novaya Gazeta 15). Även Andrey Pivovarov, VD för *Open Russia*, fick utstå påtryckningar efter demonstrationen – den 4 september häktades han i 14 dagar för att ha organiserat en otillåten demonstration (Novaya Gazeta 16). Den 17 september, på väg ut från häktet, omhändertogs Pivovarov återigen av polis och häktades därefter i ytterligare tio dagar (Novaya Gazeta 17).

5.3 Sergei Furgal – fängslad för brist på valfusk?

Den 9 juli 2020 fängslades Sergei Furgal, guvernör för Khabarovsk Krai, av maskerade män i kamouflageuniform¹¹ på begäran av utredningskommittén, på grund av sin misstänkta inblandning i två mord på mitten av 2000-talet. Varför dröjde det så länge innan detta uppmärksammades av myndigheter och varför tilläts han vara guvernör i två år om man redan kände till att han varit inblandad? Furgal kom till makten i Khabarovsk efter en överlägsen seger i guvernörsvalet 2018, där han som företrädare för liberaldemokraterna fick 70% av rösterna i valets andra runda. Hans motståndare, Enade Rysslands kandidat¹² Vyacheslav Shport, som var den sittande guvernören, fick bara 27% (Novaya Gazeta 18).

Statsvetaren Dmitry Oreshkin kopplade i en intervju med Novaya Gazeta samman Furgals gripande med folkomröstningen om konstitutionsändringarna som ägt rum bara en vecka tidigare. Statistisk analys talar för att graden av valfusk i Khabarovsk Krai var låg, bland annat då de officiella siffrorna i regionen – 44% valdeltagande varav 62% röstade ja till konstitutionsändringarna – stämmer överens med de siffror som analysen förutspådde. Dessa siffror är dock avsevärt lägre än de officiella siffrorna i övriga regioner. I närbelägna Primorsky Krai var till exempel valdeltagandet 70% varav 79% röstade för ändringarna (Novaya Gazeta 18).

Oreshkins hypotes är att Furgal fängslades på grund av bristen på valfusk i Khabarovsk Krai. Enligt honom kom beslutet att gripa Furgal från toppen. Han menar att det var en varning från Putin till de andra guvernörerna – det här är vad som händer om man inte spelar med (Novaya Gazeta 18). Journalisten Yulia Latynina

---

¹¹ De maskerade männen var FSB-agenter enligt utredningskommitténs hemsida (Sledcom.ru).

¹² Enade Ryssland är Putins parti.

delar Oreshkins åsikt. Hon menar att bristen på valfusk var droppen som fick bägaren att rinna över – Furgal hade redan Putin emot sig, inte minst då han hade besegrat Enade Rysslands kandidat i guvernörsvalet 2018 och hans popularitet ledde till att liberaldemokraterna vann valet till den regionala duman året därpå (Latynina 2020).

Att en guvernör anhålls utgör inte i sig bevis för att silovikerna har agerat på ett sätt som syftar till att Putin ska kunna behålla makten. Båda organisationerna som var inblandade i Furgals gripande – FSB och utredningskommittén – är dock siloviker, och om tesen som framförs av Oreshkin och Latynina skulle visa sig vara korrekt skulle det tänkas styrka ett påstående likt följande: FSB och utredningskommittén anhöll Furgal på Putins order då Furgal utgjorde ett hot mot Putins makt i Khabarovsk Krai. Minns att den patronalistiska politiken bygger på att klienter genomdriver patronens belöningar och – som i det här fallet – bestraffningar.

Utan konkreta bevis för att bristen på valfusk var den egentliga orsaken till att Furgal fängslades förblir detta spekulation, men samtidigt vore det i så fall en del av ett större mönster. Sedan 2010 har brottsmål väckts mot mer än 200 högt uppsatta federala och regionala tjänstemän, och enligt statsvetaren Abbas Gallyamov så har silovikerna på senare tid systematiskt motarbetat guvernörerna på Putins begäran. Vad gäller Furgal så tror Gallyamov att utredningskommittén beordrades att "gräva upp" något som kunde användas mot honom, och att hans påstådda inblandning i två femton år gamla mord var det bästa man kunde hitta (Novaya Gazeta 19). Trots avsaknaden av en "smoking gun" verkar med andra ord påståendet ovan vara rimligt.

5.4 Summering och analys

Avsnitt 5.1 visar att det i och med konstitutionsändringarna finns en stark, formell koppling mellan Putin och silovikerna – presidenten har direkt ansvar för maktdepartementena utan att premiärministern eller statsduman har möjlighet att påverka dem. Avsnitt 5.2 talar för att silovikerna i stor utsträckning försökt tysta ned demonstranter, i synnerhet i Moskva och Sankt Petersburg. Här noteras också hur åtgärder som vidtagits mot COVID-19 har använts för att begränsa demonstrationsfriheten även under omständigheter som inte riskerade ökad smittspridning. Dessutom diskuteras hur silovikerna utövat påtryckningar mot inflytelserika individer som öppet kritiserat konstitutionsändringarna. I avsnitt 5.3 diskuteras fallet med Sergei Furgal, guvernören som fängslades för två 15 år gamla mord, sannolikt på grund av att hans region inte deltog i Putinregimens omfattande valfusk. Följaktligen så finns det alltså tydliga tecken på att silovikerna har agerat på ett sätt som kan tänkas ha behagat Putin och som stärkt hans maktposition.

Vad innebär detta för studiens frågeställning, det vill säga varför stöttade silovikerna konstitutionsändringarna 2020? I metoddelen presenterades ett hypotetiskt motiv som kunde härledas ur den teoretiska utgångspunkten – enligt den patronalistiska politiken skulle silovikerna agera på ett sätt som behagar Putin i utbyte mot belöningar samt undvikandet av bestraffningar. Dessa uttrycktes i form av tillgång till omfattande illegala intäkter. Att silovikerna systematiskt tjänar pengar på korruption och kriminalitet diskuterades i kapitel 3, men ett intressant sidospår vore att granska fall då siloviker till synes frantagits tillgången till dessa intäkter. En sådan

studie skulle kunna undersöka huruvida det är legitimt att påstå att tillgången till dessa intäkter ingår i ett patronalistiskt system av belöningar och bestraffningar, men detta faller utanför ramarna för vår studie. Låt oss därför utgå från att påståendet stämmer. Den första pusselbiten i svaret på frågeställningen är därmed att silovikerna stöttade konstitutionsändringarna för att det var ett sätt att vinna belöningar i form av tillgång till omfattande illegala pengaflöden.

Detta är dock inte en fullgod förklaring till studiens frågeställning. Vad som saknas är en förklaring till *varför* silovikerna valde att söka sig till dessa belöningar. Att enbart säga att ”de ville ha pengar” är förvisso inte fel, men det blir också ett cirkelresonemang – ”de ville ha pengar för att de ville ha pengar”. Patronalismen kan dock användas för att undersöka det på en mer ingående nivå. Teoridelen liknade patronalistiska samhällen vid en ond cirkel där de som inte deltar hamnar utanför. För att inte hamna utanför samhället söker sig individer till nätverk, och vilket nätverk de väljer styrs av vilket de tror är mest lönsamt sett till förmågan att belöna. Även om ”fotfolket” i maktdepartementena är långt från toppen av pyramiden är de ändå en del av nätverket och kan nyttja de fördelar som detta medför – exempelvis en fast lön och extrapengar direkt i fickan från beskyddarverksamhet – i utbyte mot att de genomdriver sin patrons vilja.

Att silovikerna stöttar konstitutionsändringarna blir därmed slutsatsen av en process som syftar till att främja individens grundläggande välbefinnande. Putins närmsta klienter, bland annat cheferna för maktdepartementena, stöttar ändringarna i utbyte mot stora belöningar samtidigt som de är väl medvetna om att deras jämlingar mer än gärna skulle bestraffa dem på Putins order om de inte stöttade honom. I sin tur erbjuder de sina egna klienter samma piska och morot, och deras klienter likaså, tills hela pyramiden sluter upp bakom Putin för att se till att konstitutionsändringarna blir verklighet.

En andra orsak till att de stöttar konstitutionsändringarna är att de har ett mer allmänt intresse av att Putin behåller makten. Som den tidigare forskningen noterade beror inte detta på ideologiska skäl, utan i stället på att det ligger i deras ekonomiska egenintresse att Putin inte lämnar ämbetet. Som teoridelen klargjorde är det största hotet för den patronalistiska presidentialismen är att presidenten blir en så kallad lame duck, då detta kan orsaka osäkerhet kring vem som ska ta över. Sådan osäkerhet kan i sin tur mynna ut i en konflikt utan någon tydlig vinnare, vilket försvårar den logik som styr individens agerande i patronalistiska samhällen – i vanliga fall ansluter de sig till det nätverk som tycks vara starkast, men utan en tydlig vinnare blir detta mer riskabelt då någon oundvikligen kommer att välja fel sida och därmed riskerar att bestraffas av vinnarna.

Innan konstitutionen ändrades var Putin i sin andra mandatperiod i rad och skulle således inte kunna ställa upp i presidentvalet 2024. Även om han lyckats kringgå samma situation en gång tidigare genom att axla rollen som premiärminister fanns risken att han skulle bli en lame duck och att händelseförloppet ovan därmed skulle spelas ut. Att silovikerna stöttade konstitutionsändringarna – och därmed att Putin skulle kunna undvika att bli en lame duck – gynnade därmed inte bara dem för att det skulle leda till belöningar från en nöjd patron utan också för att det var ett sätt att undvika riskerna som ett lame duck-scenario skulle innebära.

6 Diskussion

I metodavsnittet presenterades ett hypotetiskt resonemang för att besvara frågeställningen. Detta resonemang härleddes ur teorin om patronalistisk politik och förutspådde att silovikerna skulle agera på ett sätt som behagar Putin och stärker hans maktposition, då han upprätthåller ett system som gör det möjligt för dem att tjäna pengar på korruption. Som föregående kapitel visade finns det mycket som talar för att silovikerna agerade på detta sätt i samband med konstitutionsändringarna 2020.

Innebär det att vi kan besvara frågeställningen? Dessvärre inte. Det enda vi har åstadkommit är att konstruera ett händelseförlopp som tycks rimligt utifrån den teoretiska utgångspunkten, men på grund av brist på material är det kanske också det bästa vi kan hoppas på. Det material som skulle krävas för att bekräfta resonemanget ovan är helt enkelt otillgängligt för oss. Märk dessutom att vi egentligen bara studerat sambandet mellan motiv och motivindikatorer, enligt Hadenius modell, och inte ens här kan vi ge ett obestridbart svar.

Som resultat- och analysdelen visade vet vi att silovikerna har agerat som teorin förutspådde, men vi kan inte bevisa att det orsakades av jakten på belöningar och undvikandet av bestraffningar. Att den patronalistiska hypotesen stämmer betyder inte att det finns ett orsakssamband – det skulle mycket väl kunna bero på någonting helt annat. I en kontrollerad miljö skulle man kunna undersöka det närmare genom att titta på det kontrafaktiska utfallet – till exempel huruvida silovikerna fortfarande hade stöttat Putin om han inte hade förmågan att belöna eller bestraffa dem – men i praktiken är det av uppenbara skäl omöjligt.

Den lösning som Teorell och Svensson föreslår är att kombinera processspårning med jämförande fall i syfte att undersöka andra hypoteser än den man själv presenterar (Teorell & Svensson 2007, s. 261). En sådan undersökning vore naturligtvis värdefull, men ligger samtidigt utanför ramen för denna studie. Däremot skulle resultatet av denna studie kunna ingå i en bredare studie som jämför olika hypoteser.

Man skulle också göra en komparativ studie över andra länder där man också tagit hjälp av silovikernas lokala motsvarigheter för att genomdriva en konstitutionsändring eller ett annat stort, politiskt beslut. Det intressanta i en sådan studie skulle vara att granska varför de valde att stötta beslutsfattaren. I denna studie är utgångspunkten som bekant att silovikerna stöttar Putin på grund av patronalistiska band i form av belöningar och bestraffningar. Vilka motiv kan tänkas föreligga i andra länder? Kanske vore det särskilt intressant att hitta ett fall där beslutsfattaren åtnjuter detta stöd trots en låg grad av patronalism, då det skulle kunna tala emot patronalismen som förklaringsmodell i Ryssland. Hittar man en trovärdig förklaringsmodell för detta fall kan man dessutom pröva att applicera den på det ryska fallet – om patronalismen bara kan förklara ett av fallen medan den andra modellen kan förklara båda vore det kanske ytterligare ett slag mot patronalismen som förklaringsmodell.

Minst lika intressant vore det dock att undersöka liknande fall där beslutsfattaren inte hade stöd av dessa grupper. I ett sådant fall finns två viktiga frågor att besvara. Den första frågan är vad som hände. Kunde beslutet implementeras utan stöd från de lokala silovikerna eller blev utfallet annorlunda? Särskilt intressant vore det att jämföra ett fall där beslutet kunde implementeras ändå med ett annat fall där så inte

var fallet. Den andra frågan att besvara är varför de inte stöttade beslutsfattaren. Om de, likt silovikerna i Ryssland, deltog i ett patronalistiskt system men ändå valde att inte stötta beslutsfattaren skulle det återigen kunna vara ett tecken på att patronalismen inte är en fullgod förklaringsmodell. Å andra sidan skulle det kunna finnas andra förklaringar, exempelvis att beslutsfattaren inte är systemets enda patron.

7 Slutsats

Syftet med denna studie var att undersöka varför silovikerna stöttade de ryska konstitutionsändringarna 2020. Detta har gjorts med Henry E. Hales patronalistiska politik som teoretiskt ramverk. Den patronalistiska politiken ser det ryska samhället som ett pyramidformat nätverk av patroner och klienter, där klienterna genomdrivar patronernas vilja i utbyte mot belöningar och för att undvika att bestraffas. Med detta som utgångspunkt används den metod som Axel Hadenius presenterar i *Att belägga motiv* i syfte att konstruera ett hypotetiskt motiv för att förklara silovikernas handlingar. För att stärka rimligheten för detta hypotetiska motiv identifieras en rad olika motivindikatorer, bland annat hur silovikerna systematiskt tystat ned demonstranter och meningsmotståndare som kritiserat konstitutionsändringarna.

I analysen identifieras två orsaker till varför silovikerna stöttade konstitutionsändringarna. Individer som inte deltar i den patronalistiska politiken hamnar ofta i en utsatt position så till vida att de inte kan ta del av belöningarna som delas ut. För att ta del av dessa ser de därför till att genomdriva sin patrons vilja, från pyramidens lägsta nivå till Putin i toppen. Att silovikerna stöttade konstitutionsändringarna är således en del i en kedjereaktion som i slutändan kan förklaras av egenintresse. Den andra orsaken är att silovikerna sannolikt vill undvika osäkerheten kring vem som skulle ta över om Putin ställdes inför ett lame duck-scenario, då detta skulle kunna leda till en inbördes konflikt i pyramiden, och följaktligen förlorarna skulle bestraffas av den vinnande sidan. Genom att Putin behåller makten kan silovikerna kringgå denna osäkerhet och riskerar därmed inte att bestraffas efter en eventuell konflikt.

Referenser

- BBC News*, 2017. "Russia protests: Opposition leader Navalny and hundreds of others held". Nyhetsartikel. 2017-03-27. Elektronisk.
<https://www.bbc.com/news/world-europe-39398305>
Hämtad 2022-05-11.
- Burkhardt, Fabian, 2021. "Institutionalizing Personalism", *Russian Politics*, vol. 6, nr. 1, s. 50–70.
- Hadenius, Axel, 1984. "Att belägga motiv" i Axel Hadenius, Roger Henning & Barry Holmström (red.), *Tre studier i politiskt beslutsfattande*. Uppsala: Acta Universitatis Upsaliensis.
- Hale, Henry E., 2015. *Patronal Politics: Eurasian Regime Dynamics in Comparative Perspective*. New York: Cambridge University Press.
- Hutcheson, Derek S. & Ian McAllister. "Consolidating the Putin Regime: The 2020 Referendum on Russia's Constitutional Amendments", *Russian Politics*, vol. 6, nr. 3, s. 355–376.
- International Partnership for Human Rights, 2020. *Human Rights Impact Assessment of the COVID-19 Response in Russia*.
- Kryshstanovskaya, O. & Stephen White, "Inside the Putin Court: A Research Note", *Europe-Asia Studies*, vol. 57, nr. 7, s. 1065–1075.
- Lieven, Anatol, 2022. "Inside Putin's circle — the real Russian elite", *Financial Times*. Gästkrönika. 2022-03-10. Elektronisk.
<https://www.ft.com/content/503fb110-f91e-4bed-b6dc-0d09582dd007>
Hämtad 2022-05-12.
- Meakins, Joss I., 2018. "Squabbling *Siloviki*: Factionalism Within Russia's Security Services", *International Journal of Intelligence and Counterintelligence*, vol. 31, nr. 2, s. 235–270.
- The Moscow Times*, 2014. "Dozens Detained at Anti-War Rallies". Nyhetsartikel. 2014-03-03. Elektronisk.
<https://web.archive.org/web/20140316024443/http://www.themoscowtimes.com/news/article/dozens-detained-at-anti-war-rallies/495450.html>
Hämtad 2022-05-11.
- The Nobel Prize*, 2021. "The Nobel Peace Prize 2021". Nyhetsartikel. 2021-10-08. Elektronisk.
<https://www.nobelprize.org/prizes/peace/2021/press-release/>
Hämtad 2022-06-09.
- Novaya Gazeta 1 = *Novaya Gazeta*, 2020. "В Петербурге задержали участников акции против конституционной реформы". Nyhetsartikel. 2020-02-01. Elektronisk.
<https://novayagazeta.ru/articles/2020/02/01/158756-v-peterburge-zaderzhali-uchastnikov-aktsii-protiv-konstitutsionnoy-reformy>
Hämtad 2022-05-01.
- Novaya Gazeta 2 = *Novaya Gazeta*, 2020. "В Петербурге на пикетах против конституционной реформы задержали больше десяти человек". Nyhetsartikel. 2020-02-15. Elektronisk.
<https://novayagazeta.ru/articles/2020/02/15/159101-v-peterburge-na-piketah-protiv-konstitutsionnoy-reformy-zaderzhali-bolshe-desyati-chelovek>
Hämtad 2022-05-02.

- Novaya Gazeta 3 = *Novaya Gazeta*, 2020. "В Москве у памятника князю Владимиру начались пикеты против возможного обнуления сроков Путина". Nyhetsartikel. 2020-03-10. Elektronisk.
<https://novayagazeta.ru/articles/2020/03/10/159678-v-moskve-u-pamyatnika-knyazyu-vladimiru-nachalis-pikety-protiv-vozmozhnogo-obnuleniya-srokov-putina>
Hämtad 2022-05-02.
- Novaya Gazeta 4 = *Novaya Gazeta*, 2020. "В Екатеринбурге и Петербурге задержали участников пикетов против «обнуления» президентских сроков". Nyhetsartikel. 2020-03-12. Elektronisk.
<https://novayagazeta.ru/articles/2020/03/12/159721-v-ekaterinburge-politsiya-zaderzhala-uchastnikov-piketov-protiv-obnuleniya-prezidentskih-srokov>
Hämtad 2022-05-02.
- Novaya Gazeta 5 = *Novaya Gazeta*, 2020. "Социалистический призыв Политолога Николая Платошкина обвинили в склонении к массовым беспорядкам". Nyhetsartikel. 2020-06-05. Elektronisk.
<https://novayagazeta.ru/articles/2020/06/05/85705-sotsialisticheskiy-prizyv>
Hämtad 2022-05-05.
- Novaya Gazeta 6 = *Novaya Gazeta*, 2020. "Московская полиция задержала участницу пикета против поправок в Конституцию". Nyhetsartikel. 2020-06-07. Elektronisk.
<https://novayagazeta.ru/articles/2020/06/07/162130-moskovskaya-politsiya-zaderzhala-uchastnitsu-piketa-protiv-popravok-v-konstitutsiyu>
Hämtad 2022-05-02.
- Novaya Gazeta 7 = *Novaya Gazeta*, 2020. "Депутата из Ейска арестовали на десять суток за неповиновение полиции на митинге против изменения Конституции". Nyhetsartikel. 2020-06-23. Elektronisk.
<https://novayagazeta.ru/articles/2020/06/23/162528-deputata-iz-eyska-arestovali-za-desyat-sutok-za-nepovinoenie-politsii-na-mitinge-protiv-izmeneniya-konstitutsii>
Hämtad 2022-05-02.
- Novaya Gazeta 8 = *Novaya Gazeta*, 2020. "В Петербурге задержали активистов из-за листовок о голосовании по поправкам в Конституцию". Nyhetsartikel. 2020-06-23. Elektronisk.
<https://novayagazeta.ru/news/2020/06/23/162524-v-peterburge-zaderzhali-aktivistov-iz-za-listovok-o-golosovanii-po-popravkam-v-konstitutsiyu>
Hämtad 2022-05-02.
- Novaya Gazeta 9 = *Novaya Gazeta*, 2020. "Поправки с хрустом Полицейский сломал руку журналисту прямо на УИКе. СК проверяет информацию «о травмировании местного жителя»". Nyhetsartikel. 2020-06-30. Elektronisk
<https://novayagazeta.ru/articles/2020/06/30/86087-hrust>
Hämtad 2022-06-13.

- Novaya Gazeta 10 = *Novaya Gazeta*, 2020. "В Петербурге суд оштрафовал фотографа «Медиазоны» за неповиновение полицейскому, который сломал ему руку". Nyhetsartikel. 2020-07-27. Elektronisk.
<https://novayagazeta.ru/articles/2020/07/27/163313-v-peterburge-sud-oshtrafoval-fotografa-mediazony-za-nepovinovanie-politseyskomu-kotoryy-slomal-emu-ruku>
Hämtad 2022-06-13.
- Novaya Gazeta 11 = *Novaya Gazeta*, 2020. "Спасибо, но нет". Nyhetsartikel. 2020-07-16. Elektronisk.
<https://novayagazeta.ru/articles/2020/07/16/86292-spasibo-no-net>
Hämtad 2022-05-02.
- Novaya Gazeta 12 = *Novaya Gazeta*, 2020. "Всем «Нет!» — один ответ". Nyhetsartikel. 2020-07-09. Elektronisk.
<https://novayagazeta.ru/articles/2020/07/09/86215-vsem-net-odin-otvet>
Hämtad 2022-05-03.
- Novaya Gazeta 13 = *Novaya Gazeta*, 2020. "Власти Москвы и Петербурга не согласовали на 15 июля митинги против поправок в Конституцию". Nyhetsartikel. 2020-07-09. Elektronisk.
<https://novayagazeta.ru/articles/2020/07/09/162891-vlasti-moskvy-i-peterburga-ne-soglasovali-na-15-iyulya-mitingi-protiv-popravok-v-konstitutsiyu>
Hämtad 2022-06-13.
- Novaya Gazeta 14 = *Novaya Gazeta*, 2020. "В Москве против мундепа Галяминой возбудили дело по «дадинской» статье". Nyhetsartikel. 2020-07-09. Elektronisk.
<https://novayagazeta.ru/news/2020/07/31/163419-v-moskve-protiv-mundepa-galyaminoy-vozbudili-delo-o-neodnokratnom-narushenii-pravil-provedeniya-mitingov>
Hämtad 2022-06-16.
- Novaya Gazeta 15 = *Novaya Gazeta*, 2020. "Суд приговорил мундепа Галямину к условному сроку за неоднократное нарушение правил проведения митингов". Nyhetsartikel. 2020-12-23. Elektronisk.
<https://novayagazeta.ru/news/2020/12/23/166685-sud-prigovoril-mundepa-galyaminu-k-kolonii-obschego-rezhima-po-dadinskoy-statie>
Hämtad 2022-06-16.
- Novaya Gazeta 16 = *Novaya Gazeta*, 2020. "Исполнительного директора «Открытой России» Пивоварова арестовали на 14 суток за сбор подписей против изменения Конституции". Nyhetsartikel. 2020-09-04. Elektronisk.
<https://novayagazeta.ru/articles/2020/09/04/164104-ispolnitelnogo-direktora-otkrytoy-rossii-pivovarova-arestovali-na-14-sutok-za-sbor-podpisey-protiv-izmeneniya-konstitutsii>
Hämtad 2022-05-02.
- Novaya Gazeta 17 = *Novaya Gazeta*, 2020. "Координатора «Открытой России» Пивоварова задержали на выходе из спецприемника, где он отбывал 14 суток ареста". Nyhetsartikel. 2020-09-17. Elektronisk.
<https://novayagazeta.ru/articles/2020/09/17/164329-koordinatora-otkrytoy-rossii-pivovarova-zaderzhali-na-vyhode-iz-spetspriemnika>
Hämtad 2022-06-16.

- Novaya Gazeta 18 = *Novaya Gazeta*, 2020. "Пошли сажать губернию Кому мог помешать губернатор Сергей Фургал и с чем связан его арест. Версия эксперта". Nyhetsartikel. 2020-07-09. Elektronisk.
<https://novayagazeta.ru/articles/2020/07/09/86217-poshli-sazhat-guberniyu>
Hämtad 2022-05-02.
- Novaya Gazeta 19 = *Novaya Gazeta*, 2020. "Взяточник типичней кровопийцы". Nyhetsartikel. 2020-07-10. Elektronisk.
<https://novayagazeta.ru/articles/2020/07/10/86230-vzyatochnik-tipichney-krovopiytsy>
Hämtad 2022-05-05.
- Latynina, Yulia, 2020. "На взятие Фургала". *Novaya Gazeta*. Ledare. 2020-07-12. Elektronisk
<https://novayagazeta.ru/articles/2020/07/12/86249-na-vzyatie-furgala>
Hämtad 2022-05-05.
- Pomeranz, William E., 2021. "Putin's 2020 Constitutional Amendments: What Changed? What Remained the Same?", *Russian Politics*, vol. 6, nr. 1, s. 6–26.
- Ragozin, Leonid, 2018. "When Russian Officials 'Nightmare' Your Business, You Can Lose Everything—Even Your Life", *Bloomberg*. Gästkrönika. 2018-01-29. Elektronisk.
<https://www.bloomberg.com/news/features/2018-01-29/when-russian-officials-nightmare-your-business-you-can-lose-everything-even-your-life>
Hämtad 2022-05-18.
- Rivera, David W. & Sharon Werning Rivera, 2018. "The Militarization of the Russian Elite under Putin", *Problems of Post-Communism*, vol. 65, nr. 4, s. 221–232.
- Rivera, David W. & Sharon Werning Rivera, 2019. "Are Siloviki Still Undemocratic? Elite Support for Political Pluralism during Putin's Third Presidential Term", *Russian Politics*, vol. 4, nr. 4, s. 499–519.
- Ryska utredningskommitténs webbplats, "О расследовании уголовного дела в отношении задержанного губернатора Хабаровского края Сергея Фургала". 2020-07-09. Elektronisk.
<https://sledcom.ru/news/item/1480569/>
Hämtad 2022-06-17.
- Taylor, Brian D., 2017. "The Russian Siloviki & Political Change", *Daedalus*, vol. 146, nr. 2, s. 53–63.
- World Association of News Publishers*, 2016. "Golden Pen of Freedom awarded to Novaya Gazeta Editor Dmitry Muratov". Nyhetsartikel. 2016-06-08. Elektronisk.
<https://wan-ifra.org/2016/06/golden-pen-of-freedom-awarded-to-novaya-gazeta-editor-dmitry-muratov/>
Hämtad 2022-06-09.